

Tuottavuuden parantamisen edellytyksiä sotessa

Yksi sote-uudistuksen kolmesta keskeisestä tavoitteesta on taittaa kustannusten kasvua vuoteen 2029 mennessä niin, että sote-palvelujärjestelmään kuuluu silloin 3 miljardia euroa vähemmän vuodessa kuin nyt arvioidaan. Lähtöolettamana on valtiovarainministeriön arvio 2,4 prosentin vuotuisesta kasvusta ilman sote-uudistusta. Tavoitteeseen päästään, jos kasvuvauhti saadaan taitetuksi 0,9 prosenttiin vuodessa tarkasteluajanjaksona. Oman haasteensa tavoitteen saavuttamiselle asettaa se, että sote-menot ovat kasvaneet viimeisen kymmenen vuoden aikana keskimäärin enemmän kuin 2,4 prosenttia vuodessa.

Asetetun taloudellisen tavoitteen saavuttaminen yhdessä palveluiden saatavuuden ja sen oikeudenmukaisuuden parantamiseen liittyvien tavoitteiden kanssa edellyttää koko sote-palvelujärjestelmän tuottavuuden merkittävää parantamista. Tuottavuuden parantaminen edellyttää koko palvelujärjestelmän uudistamista – järjestämisvastuun (hallinto, valvonta, viranomaistehtävät) ja rahoitusjärjestelmän sekä palvelutuotannon. Tällöin tapahtuu muutoksia sekä julkisen sektorin että yksityisen sektorin toimintaympäristössä.

Keinoja tuottavuuden parantamiseksi:

1. Järjestämisvastuun keskittäminen ja järjestäjän vahvistaminen: purkaa byrokratiaa ja mahdollistaa toiminnan tehostamisen.
2. Rahoitusjärjestelmän yksinkertaistaminen ja oikeiden kannusteiden luominen sekä osaoptimointimahdollisuuksien poistaminen / vähentäminen.
3. Markkinoiden avaaminen lisää palveluntuottajien välistä kilpailua, joka kannustaa uusien toimintamallien, teknologioiden ja innovaatioiden hyödyntämiseen sekä nopeuttaa niiden leviämistä.
4. Uudessa palvelujärjestelmässä on kannusteita etäpalveluiden hyödyntämiseen – esim. kapitaatiokorvaus. Jo nykyisin arviolta 20 prosenttia perusterveydenhuollon asiakaskäynneistä voidaan hoitaa etänä – etähoidot tehostavat toimintaa, mutta riittävät kannusteet puuttuvat.
5. Palveluntuottajien välinen aito ja rehellinen kilpailu mahdollistaa yksikköhintojen (hoidettu potilas tai suoritettu toimenpide) laskun. Tästä on lukuisia esimerkkejä muun muassa palvelusetelien hyödyntämisen osalta. Kilpailu tehostaa myös julkisen sektorin palveluntuottajien toimintaa.
6. Uusien tutkimusmenetelmien ja tekoälyn hyödyntämisessä valtava potentiaali, mm. diagnostiikassa.
7. Nopea ja oikea-aikainen hoitopääsy parantaa vaikuttavuutta ja vähentää kustannuksia koko hoitoketjun osalta.
8. Järkevä ammattilaisten välinen työnjako: esimerkiksi työterveyshuollossa jo käytetyt toimintamallit tai mahdollisuus mennä suoraan erikoislääkärille ns. selvissä tapauksissa (julkisella sektorilla ei näin ole).
9. Digitalisaation hyödyntäminen hoiva- ja hoitotyössä sekä hallinnossa ja rahoituksen organisoinnissa, esim. sähköinen tiedonsiirto sekä tietovarantojen hyödyntäminen. Rutiinitehtäviä koneiden hoidettavaksi, esimerkiksi tilastointi, laskutus ja riskiryhmien seulonta potilasaineistosta sekä erilaiset ohjeet, neuvot ja vinkit omahoitoon ja kuntoutuksen toteuttamiseen. Hoitoon sitouttaminen parantaa sen vaikuttavuutta.
10. Mahdollisuus nostaa investointien käyttöastetta ja hyödyntää käytettävissä olevia resursseja tehokkaasti.

Suurin osa edellä mainituista tuotannon tehostamiseen liittyvistä toimista toteutuu "itsestään" kilpailun luomien kannusteiden myötä.